

Jutlus – 1Jh 1:5

Jõuluõhtu jumalateenistus Jõelähtme Püha Neitsi Maarja kirikus (ERR teleülekanne)

24. detsember 2025

Peapiiskop Urmas Viilma

Armsad jõulukirikulised kodudes ja siin neitsi Maarjale pühitsetud Jõelähtme kirikus!

Kuulsime just jõuluevangeeliumist, kuidas *Maarja tõi ilmale oma esimese poja ning mähkis ta mähkmetesse ja asetaski sõi*me, sest nende jaoks polnud majas kohta. (Lk 2:7)

Sõna *sõim* on üks eesti keele umbes tuhandest homonüümist ehk samakuulisest, kuid eri tähendusega sõnast. Eesti Keele Instituudi sõnaveeb annab sõnale *sõim* kolm erinevat tähendust. Esmalt on *sõim* see, kui keegi ennast kellegi suunas labaselt väljendab. Teiseks märgib *sõim* kuni kolmeaastaste laste hoidmiseks ja arendamiseks mõeldud lasteasutust ehk *lastesõime*. Sõim, kuhu Maarja asetaski pärast mähkimist oma vastsündinud poja Jeesuse oli loomade toitmiseks mõeldud *söödasõim*. See on kolmas tähendus.

Sõna *sõim*, väikelaste hoiuasutuse tähenduses, on üks nendest sõnadest, mis on meie käibekultuuri jõudnud Pühakirjast. Täpsemalt, täna kuulnud jõululoost. Paljud eesti lapsed veedavad mitmed kuud oma esimestest eluaastatest asutuses, mida nimetatakse *sõimeks*, just seetõttu, et Maarja asetaski väikese Jeesuslapse *sõime*. Lastesõim kandis isegi ateistlikul okupatsiooniperioodil Piiblist pärit nime. Isegi tol ajal elasime kristlikus kultuuriruumis.

Kristliku ajaloopärimuse kohaselt on esimesest Petlemma söödasõimest, kuhu Maarja Jeesuse asetaski, tänaseni säilinud viis puidust liistu. Juba aastal 220 pKr kõneles varakristlik õpetlane Origenes, et Jeesuse sõim Petlemmas on alles. Paarsada aastat hiljem räägib Piibli ladina keelde tõlkinud Hieronymus, kes elas Petlemmas Jeesuse sünnikoopa kohale rajatud Sünnikiriku kõrval koobastikus, kuidas palverändurid käivad Jeesuse sõime Petlemma sünnigrotis austamas. Aastal 640 pKr saatis Jeruusalemma patriarh Sofroni sõime tükid Rooma paavst Theodorus I hoole alla,. Sellest ajast hoitakse neid tagasihoidlikke puutükke Rooma Püha Maarja Maggiore basiilikas. Igal jõuluõöl – ka täna – käivad seda Roomas austamas tuhanded palverändurid.

Nii nagu pole paljudel moodsa aja lapsevanematel peale sõime muud valikut, kuhu laps, keda veel lasteaeda ei võeta, hoiule anda, ei olnud jõuluevangeeliumi kohaselt ka Maarjal ja Joosepil muud valikut lapse jaoks, kui sõim laudas. *Sest nende jaoks polnud majas kohta* (Lk 2:7), kirjutab evangelist Luukas.

Üks minu kolleeg ja vaimulik, kes töötab juba aastaid Eestis intellektipuudega noortega, rääkis mõne aasta eest, kuidas nad lavastasid nende eriliste noortega jõulunäidendina jõuluevangeeliumi. Kõik noored said endale rolli selles lavastuses. Tegelaste hulgas, keda noored kehastasid, olid loomulikult ka Maarja ja Joosep, kes rahvaloenduseks olid saabunud Petlemma. Et kõigile jaguks näidendis osa olid paljud noored loomadeks laudas. Mitmed said ülesande kehastuda Petlemma elanikeks. Mõned said võõrastemaja pidajateks, kelle poole Maarja ja Joosep pöördusid, et ööbimispaika leida. Kogu lavastuseks õpiti lausa mitu kuud. Kõigil olid lõpuks oma rollid kenasti selged. Kõik teadsid, mida õigel ajal teha ja millised laused parajal hetkel etenduses tuli ette kanda.

Kui etenduse päev kätte jõudis ning noorte vanemad, vanavanemad, õed ja vennad ning teised pereliikmed olid saali kogunenud, võis jõuluevangeeliumi ettemängimine alata. Joosep ja Maarja alustasid oma teekonda, et jõuda rahvaloenduseks Petlemma. Kohale jõudes asusid nad otsima öömaja. Nad hakkasid koputama uste peale, mille avanedes pidid nad saama pererahvalt

vastuseks, et kahjuks on võõrastemajas kõik kohad täis. Samasugune vastus, et majas pole ruumi, pidi kostma ka teiste uste tagant. Vastavalt näidendi käsikirjale pidid Joosep ja Maarja lõpuks leidma ööbimiskoha ühe lahke pererahva laudas. Siin pidi Maarja sünnitama, mähkima oma poja mähkmetesse ja asetama ta sõime, *sest nende jaoks polnud majas kohta*.

Kui näidendi Joosep esimese ukse peale koputas, avas selle heasüdamlik näitlejast perenaine. Kui ta vaeseid teelisi ukse taga nägi ja kuulis nende kurba lugu, ajas ta käed kallistuseks laiali, embas nii Joosepit kui Maarjat ja kutsus nad ruttu tuppa. Ta andis õnnetutele peavarju ning lubas lahkelt nende eest hoolitseda. Joosep ja Maarja astusid rõõmsasti tuppa. Kõik kallistasid üksteist ja tänasid lahkelt pererahvast. Seekordne jõuluevangeeliumi jutustus lõppeski sellega, et Joosep ja Maarja leidsid peavarju ning Jeesuslapsel polnudki vaja aset sõimes. Mis peamine, kõik olid õnnelikud.

Mäejutluses ütleb Jeesus: „*Õndsad on puhtad südamed, sest nemad näevad Jumalat*“ (Mk 5:8). Me arvame sageli, et oma ühiskondlikele normidele vastava arusaamisega elust, samuti oma kogemuste ja õpitud kirjatarkusega oleme targad ja kindlasti ka head. Võimalik et isegi paremad, kui paljud teised. Eriti võrreldes nendega, kes on sündinud teistsugustena. Tõde on aga see, et oleme endasse ammutanud kõigele muule ka palju õpitud viisakust, mis ei ole siiras. See võib vahel olla pigem silmakirjalik ja kunstlik. Kuidas õpetada südameheadust ja siirust? Väga paljudel intellektipuudega inimestel, kes moodustavad kuni paar protsenti meie hulgast, on siirus ja ausus nende loomulik olek. Nad on loomu poolest *puhtad südamed*. Meil on nendelt palju õppida.

Olgugi, et jõulunäidendi käsikiri nägi ette võõraste koputajate ukse tagant ära saatmise, ei olnud näitlejast perenaisel südant seda teha. Tema majas selles jõulunäidendis oli ju ruumi küll. Ta kutsus võõrad tuppa ja pakkus neile öömaja. Nii sündiski selles jõululoos Jõululaps mitte laudas, vaid turvalises paigas armastava pererahva hoole all. Nii nagu ühe lapse sündimine peab olema.

„*Õndsad on puhtad südamed, sest nemad näevad Jumalat*“ (Mk 5:8). ütleb Jeesus. Kuidas elada oma elu südamepuhtalt? Kus sünnib Jeesus täna? Kas meie kodus on talle ase? Kas kutsume Maarja, Joosepi ja Jeesuslapse täna siit kirikust kaasa ja pakume neile koha oma jõululauas? Kas Jõuluvanal on kingitus ka Jeesuslapsele?

Koht, kus on Armastuse ase sõltub meist. Kohtumine Jeesuslapsega – Jumala näo järgi loodud ligimesega – algab igast heast sõnast, naeratusest, telefonikõnest, või sõnumist, mille saadame kellelegi, kelle ees oleme mingil põhjusel seni sulgenud ukse öeldes – minu südames ei ole kohta sinu jaoks ... Kui avame oma südame ukse, peegeldub meie näolt kõigile teistele vastu Jõululapse enda siiras ja naeratav pale. Meie süda ongi Petlemma sõim, kus tänu armastusele on ruumi Jõululapsele ja kõigile teistele, kelle jaoks me südame avame. Selleks tuleb vahel ettekirjutatud käsikirja eirata, eneseuhkus ja au alla neelata ning teha seda, mida tunneb süda.

Ilusat Kristuse sünnipüha!

Aamen.